ROLUL BASMULUI ÎN DEZVOLTAREA COPIILOR

Prof. Înv. Preșcolar Voinea Dana, G.P.P. Bobocei din Micro III

Prof. Înv. Preșcolar Dragoslav Denisa, G.P.P. Bobocei din Micro III

Dorind să facă față condițiilor impuse de MODERNITATE, EDUCAȚIA încearcă să găsească, de ceva vreme, o multitudine de soluții de împletire și armonizare a culturii tradiționale cu cea universală, cu scopul de a elimina posibilele linii de conflict și de a orândui societatea umană pe coordonatele valorilor eterne.

Prin urmare, valorificarea basmului în procesul educațional se impune datorită bogăției de sensuri și valori etice pe care acesta le are. Astfel, basmul sensibilizează copiii, le stimulează interesul și-i angajează într-un efort plăcut de învățare și de gândire creatoare, contribuind la exercitarea unei influențe pozitive în procesul de formare a profilului moral.

Fiind o operă universală prin temă, prin idei, prin tehnica povestirii, basmul ne dezvăluie o altfel de lume...una miraculoasă, interesantă și unică, desfășurată într-un timp universal și etern.

Dilema de la care pornim, dacă suntem părinți sau educatori, este următoarea: Ce fel de povești citim copilului pentru a-l ajuta în dezvoltarea sa?

Mulți autori sunt de părere că numai realitatea conștientizată și imaginile plăcute sau care vin în întâmpinarea dorințelor lor ar trebui înfățisate unui copil, cu alte cuvinte, copilul ar trebui expus doar părții luminoase a lucrurilor. Poveștile moderne scrise pentru copii evită dilemele existențiale, deși ele reprezintă chestiuni cruciale pentru fiecare dintre noi.„Poveștile ocrotitoare”nu menționează nici moartea, nici bătrânețea, adică limitele existenței noastre, nici dorința de viață veșnică. Basmul îl confruntă pe copil, fără menajamente, cu dileme fundamentale ale vieții umane, mesajul pe care îl comunică fiind următorul:lupta împotriva obstacolelor majore în viață este inevitabilă, ca parte intrinsecă a existenței umane, dar dacă nu ne speriem ci înfruntăm toate problemele grele și neașteptate, deseori nemeritate, vom reuși să le stăpânim și, în final, să ieșim victorioși.

În general, încurajăm fantasmele copiilor, le spunem să picteze ceea ce vor sau să inventeze povești. Dar, dacă nu este alimentat de zestrea noastră comună de imaginație-basmul-, copilul nu poate inventa singur povești care să-l ajute să se raporteze la problemele din viața lui.

În perioada copilăriei se fixează principalele valori și modele de viață, iar copilul se identifică cu personajul care corespunde cu modelul educațional existent. Personajele din basme ne însoțesc în anii copilăriei și ne oferă modele pe care le urmăm în viața adultă.

Basmele afirmă o dilemă existențială într-un mod scurt și precis, simplificând toate situațiile printr-o expunere clară și concisă. Contrar celor ce se întâmplă în multe povești moderne scrise pentru copii, răul din basme este la fel de omniprezent ca și binele. Astfel, în

fiecare basm, binele și răul sunt individualizate sub forma unor personaje și a acțiunilor pe care le realizează, așa cum atât binele cât și răul sunt omniprezente în viața cotidiană, premisele pentru fiecare dintre ele existând în fiecare individ.tocmai această dualitate este ceea ce declanșează conflictul moral și, în consecință, lupta pentru a-l soluționa.

Răul nu este lipsit de atractivitate- simbolizat de uriașul sau zmeul atotputernic, de puterea unei vrăjitoare sau de regina vicleană din*Albă-ca-Zăpada* și, deseori, evoluează temporar, pe un traseu ascendent. Astfel, în multe basme un uzurpator reușește, pentru o vreme, să confișteceea ce aparșine eroului ca în *Cenușăreasa*. Nu faptul că personajul negativ este pedepsit în final transformă acest gen de povești într-o experiență morală educativă ci convingerea că nu există avantaje în comiterea unor fărădelegi, aceasta fiind și rațiunea pentru care personajul negativ eșuează în toate basmele populare. Nu faptul că virtutea iese învingătoare în final promovează moralitatea, ci faptul că personajul pozitiv este mai atrăgător pentru copil, acesta identificându-se cu eroul în toate aventurile lui. Astfel, copilul își imaginează că participă simultan la încercările și suferințele eroului, apoi triumfă o dată cu acesta când virtuea iese victorioasă. Copilul realizează astfel de idenificări de unul singur, iar lupta eroului cu sine însuși și cu alții îl impregnează cu moralitate.

Opțiuile unui copil nu sunt întemeiate exclusiv pe opoziția bine-rău, ci mai mult pe cine îi provoacă simpatia și cine antipatia. Cu cât un personaj pozitiv este mai simplu și mai direct, cu atât îi este mai ușor copilului să se identifice cu acesta și să le deteste pe cele negative. Copilul se regăsește în eroul pozitiv nu grație bunătății lui, ci condiției eroului, care emană o atracție pozitivă profundă asupra lui. Întrebarea pe care și-o pune un copil nu este: „Vreau să fiu un om bun?", ci:„Ca cine aș vrea să fiu?"Copilul tranșează o astfel de dilemă, proiectându-se deliberat într-un personaj sau altul. Dacă acest personaj de basm are un caracter pozitiv atunci copilul va decide că și el dorește să fie un om bun.

Basmul, în schimb, ia în serios anxietățile și dilemele existențialeale copilului și le abordează direct: nevoia de a fi iubit și frica de a fi lipsit de valoare, dragostea de viață și frica de moarte, oferind soluții optime nivelului lor de înțelegere. De exemplu, basmele ating problema dorinței de a trăi veșnic, concluzionând uneori: „Iar dacă n-au murit înseamnă că mai trăiesc și astăzi."

Basmul este orientat spre viitor și călăuzește copilul, în termeni pe care el îi poate înțelege, atât conștient cât și inconștient, să renunțe la dorințele infantile de dependență și să-și făurească o existență independentă, satisfăcătoare. Copiii de astăzi nu mai cresc cu siguranța unor familii extinse sau a unei comunități bine integrate. De aceea, chiar mai mult decât la vremea la care basmele au fost inventate, este important ca unui copil să-i fie prezentată imaginea unor eroi care pleacă singuri în lume pentru a se dezvolta și implini ca om.

Basmele sunt unice, nu numai ca expresie literară, dar și ca opere de artă pe deplin comprehensibile pentru copil, cum nu este nicio altă formă de artă. Semnificațiile pentru copil variază în funcție de fiecare personaj și de momentul în care este citit.

Ca opere de artă, basmele au multe aspecte ce merită explorate. Astfel, zestrea noastră culturală își găsește expresia în basme, iar prin ele este transmisă minții copilului.

Concluzia ce se desprinde din cele expuse mai sus este următoarea: Fiecare basm este o oglindă fermecată care reflectă aspecte ale vieții noastre interioare și ale pașilor necesari evoluției de la imaturitate la maturitate. Pentru cei care se lasă inundați de ceea ce basmul are de comunicat, acesta devine o oază adâncă în care, la început, pare să se reflecte doar propria

noastră imagine, dar dincolo de suprafață descoperim curând frământările lăuntrice ale sufletului nostru, profunzimea lui și modalitățile de împăcare cu noi înșine, cu lumea.

Cele afirmate anterior nu au urmărit să așeze basmul pe un alt loc decât pe cel pe care umanitatea l-a plasat, ci a dorit a răspândi o nouă și o puternică lumină asupra importanței în educație, într-o perioadă în care lumea lui misterioasă ar putea fi îngropată în noianul grijilor, departe de sufletul copilăriei, departe de imaginația și de trăirile ei.

Nevoia de BASM nu mai este simțită ca odinioară, dar atâta timp cât la grădiniță copiii mai au puterea de a trece prin cuvânt, dincolo, în LUMEA POVEȘTILOR, toate personajele vor găsi TINEREȚE FĂRĂ BĂTRÂNEȚE ȘI VIAȚĂ FĂRĂ DE MOARTE.

Bibliografie:

- Bruno, Bettelheim. (2017). *Psihanaliza basmelor.* București: Editura Univers
- Spirea, Elena.(2011). *Basmul și importanța lui în educație.* București: Editura Ideea Europeană